

**Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
історичний факультет
кафедра історії України**

1. Загальна інформація про курс

Назва курсу, мова викладання	Військова історія України українська мова
Викладачі	Олійник Сергій Васильович, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України
Про файл викладачів	http://histua.kpnu.edu.ua/serhii-vasylovych-oliinyk/
E-mail:	Serg.oliynik@gmail.com
Сторінка курсу в MOODLE	https://moodle.kpnu.edu.ua/course/index.php?categoryid=15 https://moodle.kpnu.edu.ua/course/view.php?id=1006
Консультації	відповідно до графіку індивідуальних консультацій, що розміщений на інформаційному стенді кафедри історії України

2. Анотація до курсу

Військова історія України – це окрема складова вітчизняної історії, а тому вона є важливою складовою підготовки бакалаврів спеціальності 014 Середня освіта (історія). Військова історія – це галузь історичної науки, що вивчає в хронологічній послідовності причини, хід, рушійні сили і наслідки війн (збройних локальних конфліктів), розвиток воєнного мистецтва, думки та будівництва армії. Предметом вивчення навчальної дисципліни є: розвиток військової справи в Україні з найдавніших часів до наших днів, тобто усього, пов'язаного з військовою теорією і практикою, будівництвом, вишколом та діяльністю збройних сил у мирний і воєнний час, а також з підготовкою захисту населення на випадок війни. Дана дисципліна пов'язана з такими дисциплінами як «Історія України», «Всесвітня історія», «Археологія України», «Архівно-музейна справа», «Джерелознавство».

3. Мета та цілі курсу

Метою викладання навчальної дисципліни «Військова історія України» є надання необхідних знань студентам з військової історії України, не лише теоретичного, а й практичного змісту, які б вони змогли застосувати в дослідницьких і викладацьких цілях в освітніх закладах різного типу. Структурно програма передбачає ознайомлення студентів з сучасними концепціями та теоретичними підходами до вивчення військової історії України; з'ясування її періодизації; подання системного фактичного матеріалу; продовження розвитку навичок роботи з джерелами, науковою та навчальною літературою та вміння застосовувати їх у практичній роботі.

4. Формат курсу

Стандартний (очний і заочний)

5. Результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

Знати:

- основні події і факти з військової історії України;
- найважливіші праці вчених, які займалися дослідженням військової історії України;
- історію розвитку військової справи в Україні;
- війни, які велися на теренах України, їх причини, хід і наслідки;
- найважливіші постаті (воєначальники, командири, герої)
- понятійний апарат
- хронологію та історичну карту
- карти-схеми найбільших військових операцій, битв, які проводилися на території України.

Вміти:

- оперувати основними подіями, фактами, процесами з військової історії України, розглядати їх у логічному взаємозв'язку і піддавати системному науковому аналізу, робити відповідні висновки;
- працювати з джерелами та монографічною літературою;
- аналізувати процес розвитку військової справи та воєнного мистецтва в Україні;
- аргументовано, на основі історичних фактів, обстоювати власні погляди на ту чи іншу проблему
- володіти понятійним апаратом та історичною картою

Перелік компетентностей, здобуття яких гарантуватиме вивчення даної дисципліни. Сфера реалізації здобутих компетентностей під час працевлаштування

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні науково-спеціалізовані завдання та практичні проблеми з військової історії України, як в професійній, так і навчально-освітній діяльності, що передбачає застосування певних наукових теорій і методології.
Загальні компетентності	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. Знання та розуміння предметної області професійної діяльності. Здатність до усної та письмової професійної комунікації державною мовою. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні. Здатність вчитися і бути сучасно навченим. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу необхідної наукової і навчальної інформації. Здатність до креативного, критичного і самокритичного мислення. Здатність виробляти обґрунтовані висновки. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. Навички міжособистісної взаємодії. Здатність свідомо та соціально-відповідально діяти на основі набутих знань і етичних міркувань. Готовність до усного і письмового спілкування в науковій і освітній сферах українською мовою. Готовність до узагальнення знань та умінь, здатність застосовувати їх на практиці. Визначеність і наполегливість щодо виконання поставлених завдань і взятих обов'язків.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	Розуміння потреби і специфіки військово-історичної науки для сучасної наукової і освітньої сфери України, підвищення рівня історичної свідомості її громадян.

	<p>Виявлення необхідного обсягу джерельної та історіографічної бази з конкретних проблем, і в цілому, військової історії України та їх аналіз відповідно до сформованих у них об'єкту, предмету, мети та завдань досліджень.</p> <p>Наявність глибоких і обґрунтованих знань з військової історії України, її періодизації, основних подій та фактів.</p> <p>Узагальнення досвіду військової історії України з найдавніших часів і до сьогодення.</p> <p>Критичне усвідомлення зав'язків між теперішніми подіями та минулими процесами.</p> <p>Розширення і поглиблення володіння науково-термінологічним апаратом, означеннями, поняттями.</p> <p>Уміння робити об'єктивні оцінки подій військової історії України та використовувати їх в практичному застосуванні в ході дискусій, обміну думками, науково-освітній діяльності.</p> <p>Здатність до самовдосконалення у професійній сфері протягом життя, відповідальність за навчання інших при проведенні науково-освітньої, педагогічної діяльності та наукових досліджень в галузі військової історії України.</p>
--	---

6. Обсяг і ознаки курсу

Найменування показників	Характеристика навчального курсу	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Освітня програма, спеціальність	Середня освіта (Історія), 014 Середня освіта (Історія)	Середня освіта (Історія), 014 Середня освіта (Історія)
Рік навчання/ рік викладання	третій /2022-2023	третій /2022-2023
Семестр вивчення	п'ятий	п'ятий
нормативна/вибіркова	Вибіркова	вибіркова
Кількість кредитів ЄКТС	5 кредити ЄКТС	5 кредити ЄКТС
Загальний обсяг годин	150 год.	150 год.
Кількість годин навчальних занять	40 год.	16 год.
Лекційні заняття	24 год.	8 год.
Практичні заняття	0 год.	0 год.
Семінарські заняття	24 год.	8 год.
Лабораторні заняття	0 год.	0 год.
Самостійна та індивідуальна робота	106 год.	134 год.
Форма підсумкового контролю	екзамен	екзамен

7. Пререквізити курсу

Вивчення курсу передбачається на третьому курсі першого (бакалаврського) рівня.

8. Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Вивчення курсу не потребує використання програмного забезпечення, крім загальноновживаних програм і операційних систем.

9. Політики курсу

Для успішного проходження курсу та складання контрольних заходів необхідним є вивчення навчального матеріалу за кожною темою. Кожен студент повинен ознайомитися і слідувати Положенню про дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Статуту і Правил внутрішнього розпорядку Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Зокрема, для успішного засвоєння програмного матеріалу студент зобов'язаний: – не запізнюватися на заняття; – не пропускати заняття, а в разі хвороби надати довідку; – самостійно вивчити матеріал пропущеного заняття; – готуватися до занять і підтримувати зворотній зв'язок під час їх проведення; – брати активну участь у навчальному процесі; – своєчасно і акуратно виконувати індивідуальні науково-дослідні завдання (ІНДЗ); – відключити мобільний телефон під час занять; – участь у контрольних заходах (поточний контроль, модульний контроль, контроль ІНДЗ; підсумковий контроль); – будь-яке копіювання або відтворення результатів чужої праці, якщо тільки робота не має груповий формат, використання завантажених з Інтернету матеріалів кваліфікується як порушення норм і правил академічної доброчесності та передбачає притягнення винного до відповідальності, у порядку, визначеному чинним законодавством та Положенням про дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Результатом невиконання та / або недотримання правил може бути оцінка «незадовільно» за курс.

10. Організація навчання. Схема курсу

Дата/ Кількість годин	Тема, план	Форма заняття	Матеріали	Література, Інтернет ресурси	Завдання, години	Вагова Оцінка балів	Термін виконання
	Змістовий модуль 1 Військова справа в Україні. Війни, битви, полководці						
2	Тема 1. Лекція №1. Вступ до курсу «Військова історія України» 1. Військова історія як наука і навчальна дисципліна 2. Періодизація військової історії України 3. Історіографія та джерельна база 4. Навчальна література	Лекція		1-24			
8	Тема 2. Військова організація, воєнне мистецтво та війни в Україні від первісних часів до козацької доби Лекція №2 Військова справа та війни в часи первісного суспільства та перших державних утворень на території України 1. Зародження військової справи на теренах України 2. Військова справа кочівників 3. Військова організація та воєнне мистецтво грецьких міст-держав Північного Причорномор'я. 4. Військова справа готів та гунів. 5. Військова організація та воєнне	Лекція		I - 1, 6, 7, 10, 12 II – 6, 7, 9, 17			

	<p>мистецтво східних слов'ян. Лекція №3 Військова справа в часи Київської Русі та Галицько-Волинської держави</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Організація збройних сил Київської Русі та Галицько-Волинської держави. 2. Зброя, захисне спорядження, фортифікація. 3. Розвиток воєнного мистецтва. 	Лекція		<p>I - 1, 6, 7, 10, 12 II - 4, 12, 14</p>			
4	<p>Тема №3 Козацько-гетьманська доба вітчизняної військової історії Лекція №4 Військова організація, воєнне мистецтво та війни в Україні в литовсько-руський період</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Політична ситуація в Європі та в українських землях у другій половині XIV – XV ст. 2. Зміни в озброєнні у другій половині XIV – XV ст. 3. Зміни в структурі та організації війська у другій половині XIV – XV ст. <p>Лекція №5 Українське козацтво План.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Українське козацьке військо до XVII ст. 2. Військова організація та воєнне мистецтво українського козацтва періоду національної революції XVII ст. та Гетьманщини 	Лекція		<p>I - 3-7, 9, 12, 15, 17-24 II – 25, 26</p> <p>I - 1, 3-7, 9, 12, 15, 17-24 II – 2, 3, 16, 20-22,</p>			
2	<p>Тема №4 Військова історія України в імперський період Лекція №6 Військова історія України в імперські часи</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Українське козацтво після ліквідації Запорізької Січі. 2. Українці в складі армій російської та австрійської імперії 3. Бойові дії на території України часи Першої світової війни. УСС 	Лекція		<p>I - 1, 2, 4, 6, 7, 9, 11-15 II – 1, 8</p>			
2	<p>Тема №5, Лекція №7 Збройні формування та війни на території України в період революції 1917-1921 рр.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Військове питання в політиці Центральної Ради, Української Держави гетьмана П.Скоропадського, ЗУНР і Директорії УНР. Утворення Червоної армії. 2. Селянський повстанський рух в 1918-1921 рр. Махновщина. 3. Зимові походи. 4. Військове мистецтво українських збройних формувань в 1917-1921 рр. 	Лекція		<p>I - 1, 2, 4-10, 12, 19-24 II – 5, 10, 11, 13, 15, 27, 28</p>			
2	<p>Тема №6 Військова історія України у міжвоєнний період Лекція №8 Радянська доба військової історії України</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Радянська національна політика у військовій сфері на початку 1920-х рр. Червона армія в Україні. 2. Військова реформа 1923-1928 рр. 3. Українці в Червоній армії в часи Другої світової війни. Створення та діяльність Наркомату оборони УРСР. 4. Радянські збройні сили в Україні після Другої світової війни 	Лекція		<p>I - 1, 2, 4-10, 12, 19-24</p>			
4	<p>Тема №7 Лекція №9 Збройні сили незалежної України Збройні сили України (1991-2022.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Нормативно-правова база 	Лекція		<p>1, 2, 6, 8, 18, 24</p>			

	створення та розбудови Збройних сил України. Ядерне роззброєння. 2. Структура, органи управління та чисельність війська. 3. Участь у миротворчих акціях. 4. Війна з Росією						
2	Тема «Військова справа, війни, воєнне мистецтво перших державних утворень на території України» 1. Військова справа киммерійців. Військові походи. 2. Війна скіфів з персами. 3. Збройне протистояння сарматів та грецьких міст-держав з Римом. 4. Грецькі міста-держави і світ кочівників: воєнно-політичні союзи і боротьба.	семінар		I – 1, 4, 5-7, 10, 12, 15, 17-19, 22 II – 6, 7, 9, 17			
2	Тема: «Війни Київської Русі та ГВД». Боротьба з агресорами План. 1. Походи на Візантію. 2. Боротьба з кочівниками. 3. Боротьба з монголо-татарською агресією. 4. Війни з Польщею та Угорщиною. Протистояння німецької агресії.	семінар		I - 1, 6, 7, 10, 12 II -4, 12, 14			
2	Тема «Воєнне мистецтво та війни в Україні в литовсько-руський період» 1. Військо удільних українських князівств. Організація військової справи. 2. Участь українців в війнах на західних та східних кордонах ВКЛ. 3. Бої проти ординців. 4. Організація військової справи в Україні після скасування князівств.	семінар		I - 3-7, 9, 12, 15, 17-24 II – 25, 26			
2	Тема «Запорізьке козацтво у боротьбі проти польсько-татарсько-турецькою експансією» 1.Козацько-селянські повстання під керівництвом К. Косинського та С. Наливайка. 2.Козацько-селянські повстання першої половини XVII ст. 3.Морські походи запорізьких козаків. П. Сагайдачний. Боротьба проти татарської агресії. 4. Хотинська війна	семінар		I - 1, 3-7, 9, 12, 15, 17-24 II – 2, 3, 16, 20- 22,			
2	Тема: Боротьба за утвердження української козацької держави в часи національної революції XVII ст. 1. Підготовка та початок повстання. Перші перемоги під Жовтими Водами, Корсунем, Пилявою. Бойові дії козацького війська на території Західної України. 2. Берестейська кампанія. Молдавські походи. Перемога під Батогом. Військові операції 1652-1657 рр. 3. Громадянська війна. Конотопська битва. Чуднівська кампанія. 4. Українсько-польсько-турецько-татарсько-московське протистояння за часів гетьманування П. Дорошенка	семінар		I - 1, 3-7, 9, 12, 15, 17-24 II – 2, 3, 16, 20- 22,			
4	Тема «Військова справа та війни в Україні в імперський період». 1.Відновлення українського козацтва після ліквідації Гетьманщини та Запорозької Січі. 2. Україна і українці в французько-російській війні 1812 р. 3. Україна і російсько-турецькі війни кінця XVII – перш. пол. XIX ст. 4. Кримська війна та російсько-турецька війна 1787-1788 рр. та Україна.	семінар		I - 1, 2, 4, 6, 7, 9, 11-15 II – 1, 8			

4	Тема «Збройна боротьба за українську державність в часи революції 1917-1921 рр.» 1. Українізація війська. Перша війна з радянською Росією. 2. Друга війна з радянською Росією. 3. Українсько-польська війна 1918-1919 рр. 4. Війна УНР з Денікіним. 5. Селянський повстанський рух. Холодноярівська республіка. 6. Україна і радянсько-польська війна 1920 р.	семінар		I - 1, 2, 4-10, 12, 19-24 II - 5, 10, 11, 13, 15, 27, 28			
2	Тема «Військова історія України в міжвоєнний період» 1. Реформа Червоної армії 1920-х рр. і Україна. 2. Українізаційні процеси в Червоній армії в 1920-х рр. та їх згорання. 3. Військове будівництво в радянській Україні 1930-х рр. випробування репресіями. 4. Формування воєнної доктрини ОУН. Її військово-політична діяльність. 5. Карпатська Січ. Боротьба з угорськими агресорам	семінар		I - 1, 2, 4-10, 12, 19-24			
2	Тема «Бойові дії в Україні в часи Другої світової війни. Рух опору» 1. Оборонні бої на теренах України влітку-восени 1941 р. 2. Бойові операції в Україні 1943-1944 рр. 3. Радянський партизанський рух. 4. Створення та діяльність УПА	семінар		I - 1, 2, 4-10, 12, 19-24			
2	Тема «ЗСУ на захисті Батьківщини» 1. Участь у миротворчих акціях 2. Проведення АТО та ООС 3. Протистояння російській агресії 2022 р.	семінар		1, 2, 6, 8, 18, 24			

11. Система оцінювання та вимоги

Поточний і модульний контроль (60 балів)		Іспит	Сума
Поточний контроль	МКР	40 балів	100 балів
30 балів	30 балів		

При оцінюванні рівня знань студента аналізу підлягають:

- характеристики відповіді: цілісність, повнота, логічність, обґрунтованість, правильність;
- якість знань (ступінь засвоєння фактичного матеріалу): осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість, міцність;
- ступінь сформованості умінь поєднувати теорію і практику під час розгляду ситуацій, практичних задач, в процесі політичної комунікації і соціалізації;
- рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки з проблем, що розглядаються;
- досвід творчої діяльності: вміння виявляти проблеми, розв'язувати їх, формувати гіпотези;
- самостійна робота: робота з навчально-методичною, науковою, допоміжною

вітчизняною та зарубіжною літературою з питань, що розглядаються, уміння добувати інформацію з різноманітних джерел (нормативні, програмові; нормативні, преса), робота з комп'ютерною технікою, системою Internet .

12. Рекомендована література:

I Основна література

1. Верховський М.М., Морозов А.Г. Ілюстрований словник-довідник з воєнної історії України. Довідкове видання. Сміла: КВПП «Тясмин», 2009. 440 с.
2. Військове будівництво в Україні у XX столітті: історичний нарис, події, портрети / [За заг. ред. Кузьмука О.І.]. К.: Ін юре, 2001. 448 с.
3. Гуржій О. І., Чухліб Т.В. Історія козацтва. Держава-військо-битви. К.: Арій, 2012. 462 с.
4. Гуржій О.І., Реєнт О.П. Славетні битви на теренах України : від князівської доби до початку XX століття. Київ : Арій, 2013. 335 с.
5. Журавльов Д.В. Визначні битви та полководці української історії. Харків: Книжковий клуб «Клуб Сімейного дозвілля», 2013. 416 с.
6. История украинского войска: Курс лекцій / [Под общ. ред. Г.И. Костакова, Н.Н. Олейника]. Х.: Консум, 2006. 208 с.
7. Історія війн і збройних конфліктів в Україні: енцикл. довід. /Авт.-упоряд. О. І. Гуржій та ін.]. К.: Вид. гуманіст. л-ри, 2004. 250 с.
8. Історія українського війська (1917-1995) / В. Гриневич, Л. Гриневич, Р. Колісник та ін. [Упоряд. Я.Дашкевич]. Львів: Світ, 1996. 840 с.
9. Історія українського війська (від княжих часів до 20-х років XX ст.). 4-е вид., змінене і доповн. / І. Крип'якевич, В. Гнатевич, З. Стефанів та ін. Львів: Світ, 1992. 702 с.
10. Історія українського війська /М.Відейко, А.Галушка, В. Лободаєв, М.Майоров та ін. Х.: Клуб сімейного дозвілля, 2016. 414 с.
11. Історія українського козацтва: Нариси: У 2 т. / Редкол.: В.А. Смолій (відп.ред.) та ін. – К.: Вид.дім «Київсько-Могилянська академія, 2006. Т.1. 800 с.; 2007. Т.2. 724 с.
12. Котляр Ю. В. Військова історія України: Навч. посіб. Миколаїв-Одеса: Миколаївський навчально-науковий центр Одеського нац. ун-ту ім. І. І. Мечнікова, 2000. 101 с.
13. Кравчук М. В. Правові основи будівництва Національних Збройних Сил України в 1914-1993 рр. (Організація, структура, штати): Історико-правове дослідження. Івано-Франківськ: Плай, 1997. 292 с.
14. Мамчак М. Україна: Шлях до моря. Історія Українського флоту. Снятин: Прут Принт, 2007. 404 с.
15. Нариси воєнно-політичної історії України: Навчальний посібник /С.О. Кубіцький, В.Л. Кирик, А.Б. Єрмоленко, С.В. Сірий, В.Г. Безбах. К.: Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2008. 375 с.
16. Нариси з воєнної історії давньої України / ред.: О.І. Уткін; НДЦ гуманіт. Пробл. ЗСУ. К., 2005. 356 с.
17. Олійник С. В. Військова історія України: навчально-методичний комплекс для студентів історичного факультету з спеціальності “Історія” / С. В. Олійник. Кам'янець-Подільський: ПП Цвігайло М.М., 2011. 67 с.
18. Поле битви – Україна. «Від володарів степу» до «кіборгів». Воєнна історія України від давнини до сьогодення / Упоряд. К. Галушко. Харків: Фоліо, 2016. 352 с.
19. Потоцький В.П. Битви за українські землі. Харків: ВД «Школа», 2010. 160 с.
20. Україна – козацька держава. Ілюстрована історія українського козацтва у 5175 світлинах /Керівник проекту Володимир Недяк. вид. 2-е доповнене і доопрацьоване. Київ: Емма, 2007. 1193 с.
21. Українське козацтво: Мала енциклопедія / Кер. авт. колект. Ф.Г. Турченко; відп. ред. С.Р. Лях Вид. 2-е, доп. і перероб. Київ: Генеза; Запоріжжя: Прем'єр, 2006. 672 с.
22. Разин Е.А. История военного искусства в 3 т. / Е. А. Разин. Спб.: Полигон, 1999. Т.1. 560 с.; Т.2. 656 с.; Т.3. 736 с.

23. Сушинський Б.І. Всесвітня козацька енциклопедія XV – початку ХХІ ст. / худ. оформлення О.П. Чередниченко. Одеса «Видавничий дім ЯВФ», 2007. 570 с.
24. Якимович Б. Збройні сили України: Нарис історії. Львів: Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 1996. 359.

II Допоміжна література

1. Бачинська О., Чухліб Т. Історія козацтва після зруйнування Запорозької Січі (1775-1905). К., 2016
2. Брехуненко В. «Дивна то і несказанна мужність...». Козаки у Хотинській війні 1621 р.: науково-популярне видання. К., 2013
3. Брехуненко В. Програна битва виграної війни. Битва під Берестечком 1651 року. К., 2013
4. Головка О.Б. Князь Роман Мстиславович та його доба. К., 2001
5. Голубко В. Армія Української Народної Республіки 1917-1918. Утворення та боротьба за державність. Л., 1997
6. Голубцова Е.С. Северное Причерноморье и Рим на рубеже нашей эры. М., 1951
7. Грицюк В. М. Військо скіфів (озброєння, організація, війни та воєнне мистецтво): Монографія. Чернівці, 2009
8. Гуржій О., Реєнт О. Палій А. Війна 1812 року: український контекст. К., 2012
9. Давня історія України: У 2 т. К., 1995. Т.2
10. Доценко О. Зимовий похід (6.XII.1919-6.V.1920). Варшава, 1932. 19. Другий Зимовий похід. Листопадовий рейд. Базар. К., 1995
11. Завальнюк О.М., Олійник С.В. Українська Галицька армія на Поділлі (липень 1919-травень 1920 рр.): Монографія. Вид. 2-е, доп. і перероб. Кам'янець-Подільський, 2013
12. Каляндрук Т. Дорогочинська битва 1238 року: таємниці однієї перемоги. Львів, 2014
13. Капустянський М. Похід українських армій на Київ-Одесу в 1919 році: короткий історичний огляд. 2-е вид. Мюнхен, 1946. – Кн. 1-2. 28. Ковальчук М. Невідома війна 1919 року: українсько-білогвардійське протистояння: наукова монографія. К., 2006
14. Котляр М.Ф. Воєнне мистецтво Давньої Русі. К., 2005
15. Литвин М.Р. Українсько-польська війна 1918-1919. Л., 1998. 36. Литвин М.Р., Науменко К.Є. Історія галицького стрілецтва. Л., 1991
16. Мицик Ю.А., Плохій С.М., Стороженко І.С. Як козаки воювали: Історичні розповіді про запорізьких козаків. Дніпропетровськ, 1990
17. Ольговський С. Володарі степу. Військова справа й озброєння скіфів VII ст. до н.е. - III ст. н.е. К., 2010
18. Організація Українських Націоналістів і українська Повстанська Армія. Історичний нарис. / ред. В.В. Дзьобак, С.В. Кульчицький, І.І. Ільюшин та ін. К., 2005
19. Пагіря О. Карпатська Січ: військово формування Карпатської України. К., 2010
20. Свешніков І. Битва під Берестечком. Львів, 1992.
21. Сергійчук В.І. Іменем Війська Запорозького. К., 1991.
22. Смолій В.А., Степанков В.С. Українська національна революція ХVІІ ст. (1648-1676 рр.). К., 2009
23. Україна в Другій світовій війні: погляд з ХХІ століття. Історичні нариси у двох книгах / В.А. Смолій (гол. Колегії). К., 2010. Книга 1-2. 11. Україна в полум'ї війни. 1941-1945 / П.П. Панченко, О.І. Уткін, В.І. Горелов та ін. К., 2005.
24. Українська Повстанська Армія у боротьбі проти тоталітарних режимів / Гол. Редкол. Я. Ісаєвич. Львів, 2004
25. Черкас Б., Бердковський В., Ващук Д., Федорук А. Золота доба українського лицарства. Харків. 2018
26. Черкас Б. Степовий щит Литви. Українське військо Гедеміновичів (ХІVХVІ ст.): науково-популярне видання. К., 2011.
27. Шанковський Л. Українська армія в боротьбі за державність. Мюнхен, 1958.
28. Шанковський Л. Українська Галицька Армія: воєнно-історична студія. Вінніпег, 1974